

**«Общественная позиция»
(проект «ДАТ» № 05 (42) от 3 февраля 2010 г.**

ДАТ, ТАҚСЫР!

**Дулат ИСАБЕКОВ, жазушы:
БІЗДІҢ ҚАЗАҚ ТҰЯҚ СЕРІППЕЙ,
ҮНСІЗ ЖҰТЫЛЫП
КЕТЕТІН СИЯҚТЫ**

«ДАТ, тақсыр!» айдарының бұл сандағы кейіпкері – белгілі жазушы Дулат Исабеков. Ел-жұртқа онсыз да етене танымал шығармашылық табыстарын айтпағанда, Дулат мырза – қоғамдық ортада өзінің үнін жиі-жиі естіртіп жүретін, заңғар зиялылық қасиетін сақтаған, халқының қам-қарекетіне жаны ерекше ауыратын азамат. Оның сөзі билікке де, оппозицияға да өтімді!

НАЗАРБАЕВТЫҢ ОППОЗИЦИЯЛЫҒЫ ТУРАЛЫ

Дулат аға, Алматыда 30қаңтар күні «Азат» партиясы ұйымдастырған митингіден сізді көре алмадық қой... Бұрындары мұндай қоғамдық жиыннан қалмаушы едіңіз...

– Иә, бара алмай қалдым. Оным митингіден қашқандық емес. Пенде болған соң, бітпейтін қу тіршілік қалмайды екен. Кейде соның қамымен жүріп, қажетті қарекеттен де қалып қоясың. Әдетте, митингіні кім, қандай мақсатта ұйымдастырса да, қалмауға тырысамын. Себебі, айтылған сөзді біреу арқылы естігеннен гөрі, өзің барып көргенге не жетсін! Бірақ осы реткі митингіден бір себепке байланысты қалып қойдым. Ермек Қарпықов деген заң саласында қызмет еткен сыйлас бажам бар еді. Сол азамат жуырда 49 мүшел жасында кенеттен қайтыс болып, митинг өткен күні қырқы беріліп, сол жаққа бардым. Әйтпесе үкіметтен қорқып, оппозициядан бой тасалап қалған жайым жоқ.

– Дегенмен өзіңіздің көп әріптестеріңіздің «оппозиция», «митинг», «демократия» десе, үрке қарайтыны құпия емес қой, аға...

– Халық арасында «оппозиция» мен «демократия» деген түсініктердің теріс қалыптасқаны рас. Ел-жұрттың сөзін, шындықты айтқандар бірден «қызылкөз» атанып, оппозицияшыл болып шыға келеді. Ал өркениеті дамыған елдерде бәрі керісінше. Мәселен, бүгін тақтан түскен президент ертең-ақ өзінің оппозицияға кеткенін жариялайды. Одан үркіп жатқан ел, бүлінген билік жоқ. Әдетте, шетелден бәрін үйренуге құштармыз. «Американдық ұлтты» да өзімізге үлгі еттік қой. Ал демократияға келгенде, кегежеміз кері тарта қалады. Жалпы, демократияға қадам басудың аса қиындығы жоқ немесе оған ұзақ уақыт дайындық та қажет емес. Айталық, бармақ бастылық қылмай, әділ

сайлау өткіз, міне, бұл – нағыз демократия. Оппозицияшыл – халық сөзін, жоқ-жітікті, кемшілікті, шындықты айтатын адам болса, онда ең бірінші оппозиционер президенттің өзі болмай ма. Кейде Назарбаев кейбір мәселелер төңірегінде оппозициядағы азаматтардан да ащы сөйлейді.

– Иә, оны көріп жүрміз... Былайша, халықты мазалаған мәселені айту – зиялының ғана парызы емес, бірінші кезекте азаматтық міндет емес пе, Дулат аға!... Мәселен, Төлен Әбдіков, Қойшығара Салғарин, Қоғабай Сәрсекеев, Әкім Тарази, Кәдірбек Сегізбаев, Қалихан Ысқақов сияқты сіздің замандастарыңыз неге бармайды сондай митингілерге, неге батырып сөйлемейді деп ойлайсыз?

– Бұлардың біразы Астанада тұрады, сондықтан да митингіге келе алмаған болуы керек. Өз пайымым бойынша, Төлен, Қойшығара және Қоғабайлардың позициясы белгілі. Яғни бұл азаматтар «доктрина дауы» кезінде халық жағында болды. Сонысымен-ақ зиялылығын таныта білді деуге болады. Ал мына менің ағаларым - Әкім Тарази мен Қалихан Ысқаққа келер болсам, екеуі де «жатыпатар» сияқты. Үнемі тасада тамашалап тұрғанды ұнатады. Сырттай қызықтайды. Жайшылықта өздері сөйлеп кетсе, «ауыздыға – сөз, аяқтыға – жол бермейтін» нағыз жүйріктер. Жуырда өздерінің газеттерінде Тұрсынбек Кәкішевтің «Жағымпаздық – қанымызға сіңген қасірет болды» деген тамаша сұхбаты жарияланыпты. Профессор айтқан жағымпаздар осы азаматтар ма дейін десең, екеуі де: «Өмірімізде ешкімге бас иіп, жағымпазданған жан емеспіз», – дейді. Ұлттық мәселені сөз етсең, оның тарихын, болашағын екеуінен артық бірде-бір жазушы білмейді. Әсіресе Қалихан ағам Қазақстандағы халықтың ғана емес, жан-жануарлар мен құрт-құмырсқаның тарихын да жақсы біледі. Сұрасаң, құрбақаның да шығу төркінін тізбелеп беретініне шәк келтірмеймін. Мағауия Абайұлының «Медфат Қасым» поэмасында:

*«Батпадым. Алмағаның арашалап,
Батты маған тұрғаның
тамашалап», –*

деген, суық суға тұншығып жатқанда айтқан өлең жолдары бар. Сол сияқты, менің Мемлекеттік сыйлық алған екі ағам да үйінде отырып, сырттай тамашалағанды жақсы көреді. Бірақ ниеттері дұрыс. Солай болса да, қазақтық, ұлттық мәселелерден төбе көрсетпегендеріне, Халық жазушысы болған соң, халық алдына шығып, сөз сөйлемейтіндеріне қынжыламын.

– Жазушы десеңіз, тағы да өзіңізге тиеді...

– Өзіме тиетін болған соң айтамын. Биылғы 16 желтоқсанда алаңда болдық қой. Сол жерде ақын Қазыбек Иса: «Дулат аға, Қазақстанда 700 жазушы бар, бірақ алаңнан 7 жазушы көріп тұрғамын жоқ», – деп күлген. Соңғы кездері осы «жазушы» деген ұғымды түсінбей бара жатырмын. Халықтың сөзін сөйлемеген, ұлтпен бірге болмаған адам қайтып жазушы бола алатынына таңым бар? Дәл қазіргідей ел басына күн туып отырған шақта мен үшін шебер жазушыға қарағанда, азаматтық үні бар адам

қастерлі. Ұлты неміс Герольд Бельгерді осындай кезеңде қазақтың 10 жазушысына айырбастамас едім. Себебі, ол қазақ руханиятына өз жазушыларымыздан артық үлес қосып отыр. Сондай азаматқа Мемлекеттік сыйлық бермей отырғанымыз – ұятты жағдай. Жуырда Павлодарға барып қайттым. Қалалық театрда менің төрт спектаклім қойылды. Торайғыров атындағы оқу орнында студенттермен кездесуім өтті. Сонда менен оқытушылар мен студенттер жер мәселесін сұрап, оппозицияның әрекетін білгілері келді. «Өз жеріңді қорғағаның үшін «қызылкөз» атанып, оппозициянер болсаң, онда кеудесінде қазақтық намысы, қаны бар барлық қаракөз – оппозицияшыл ғой!» – дедім.

Біздің қоғам кешегі Кеңестік дәуірдің шапанын қайтадан жамыла бастаған сияқты. Шындықты айтқан кісі – жаман адам. Кешегі Кеңестік билік шындықты айтпай, жамандықты жасырғаны үшін күйреді емес пе. Біздің үкімет содан неге сабақ алмайды екен?

(Соңы 12-бетте)

БИЛІКТІҢ БАСЫЛЫМДАРЫ – БИЛІККЕ ҚАС

Біздің газет ел азаматтары ашынған сөзін айтсыншы деп, «Дат, Тақсыр!» деген арнайы айдар ашты. Бірақ билікке қателігін айтып, тік сөйлейтін азаматтар азайған сияқты, айтатын адам таппай қиналып жүрміз. Оңашада кіжінбейтіні жоқ, аузына диктофон тоссаң, тұра қашады. Сіз сияқты ақиқаттан аттамайтын азаматтар неге азайып кетті деп ойлайсыз?

– Бұл – Кәкішев ағам айтқан «жағымпаздықтың», «құлдық сананың» салдары. Басқа себеп жоқ. Дәл бүгінгі күні шындықты айтудан қорқатындардан қорқу керек сияқты. Өйткені олар жеме-жемге келгенде, өз басын ғана сауғалап кетеді. Әдетте, көп зиялы қауым Шахановтың қазақшыл, халықшыл позициясын қолдайды. «Шаханов айтсын, біз тілектеспіз» деп отырулары мүмкін. Бірақ шешуші кезеңде жалт беруі де ғажап емес. Егер ойламаған жерден билік оппозицияшыл бола қалса, біздің сол жағымпаз жазушыларымыздың бәрі бір-ақ күнде сол оппозицияның жыртысын жыртып, қарасына қосыла кетеді. Әңгіме шындықты айту мен оны жасырудың төңірегінде болған соң, мына бір жағдайды сөз ете кетейін. Өткен жолы президент Назарбаев: «Оппозициялық газеттерді оқып отырамын», – деді ғой. Иә, қоғамның көлеңкелі тұстарын білу үшін, оппозициялық басылымдарды қарауы керек. Өйтпесе үкіметтің газеттерінен не табасың? Мысалы, үкіметтік газеттер бір шахтада жарылыс болса, соны да жазбайды. Тым болмағанда жарылыстың шығуына не себеп болғанын айту керек қой. Олар сол шындықты үкіметтен жасырып қалады. Яғни ел ішінде болып жатқан жағдайларды ел билігінен, президенттен жасырады. Демек, бұл – олар үкіметке қарсы жұмыс істеп отыр деген сөз. Егер оппозициялық басылымдар мемлекетке қарсы ақпарат құралдары болып саналса, онда болған оқиғаны үкіметтен жасырғандары үшін ресми басылымдар

нағыз қастықшыл басылым болуы керек емес пе. Өйткені олар елге қарсы жұмыс істеп отыр ғой.

Тағы бір мысал: шетелге елдің біраз байлығын алып кеткен Храпунов сияқты қашқындарды ресми бір газет жазған жоқ. Демек, бұл істе олар Храпуновты қолдайды. Онда мұндай басылымдар Храпунов сияқты ұрыларды жасырып, істің өрбуіне, тағы да қайтала-нуына үлес қосып отыр. Жарайды, Храпуновтың қылмысын жекелеген адамдар айтпай-ақ қойсын делік, бірақ оның ел байлығын ұрлап бара жатқан әрекетін елдің газеттері байбалам салып тұрып жазуы керек еді ғой. Өйтпеді! Неге? Бір сөзбен айтқанда, қылмысты айтпаудың да қылмыс екенін ресми ақпарат құралдары біле тұрып, қасақана істеп отыр.

– Дулат аға, қоғам осылай қорқыныш пен үнсіздікке тола берсе, бірте-бірте меңіреу, кеңе халыққа айналмаймыз ба, сізде осындай үрей жоқ па?

– Мұндай үрей қазірдің өзінде бар. Мен той-томалақ, өлім-жітімде көп боламын. Сондағы бір байқағаным – халықта бойкүйездік басым. Әңгімелесе қалсаң: «Ұлт мәселесін көтеріп жүрген азаматтар аман болсын!» – дегеннен артық ашық еш нәрсеге бармайды. Газеттерге мақала жазып, ел алдында сөз сөйлемейді. Толстойдың үнсіздік жайында: «Равнодушие – это подлость духа», – деп айтқан сөзі бар. Біздегі бейжайлықтың бұдан артық бағасы болмаса керек. Біз дәл қазір өзіміздің құрдымға құлап бара жатқанымызды сезіп отырған жоқпыз. Күндердің бір күні шыңыраудың түбіне жақындағанда ғана күніміздің біткенін сезетін шығармыз. Бірақ Құдай оның бетін ары қылсын! Менде қорқыныш көп. Халқымыздың саны небары – 9 миллион. Жаһандану деген мына заманда айналамыздағы алпауыттарға жұтылып кетеміз бе деген үрей жаныма маза бермейді. Жұтылғанда да, мына қазақ тұяқ серіппей, үнсіз жұтылып кететін сияқты. Батырлардың ұрпағымыз деп кеуде кергеніміз болмаса, бойымызда асаулық жоқ. Бабадан қалған батырлық та байқалмайды.

КҮЛКІ КҮНІ КҮЛКІГЕ ҚАЛМАЙЫҚ

Қоғамды дүрліктірген «доктрина», «қазақстандық ұлт», «жерді жалға беру» сияқты қазақтық мәселелердің ортасында жүрсіз, Астана жақтан ескерту алған жоқсыз ба? Өткенде Президент әкімшілігінің бір басшылары Мәулен Әшімбаев пен Дархан Мыңбаев Алматыда апталап жатып, «аштық жариялаймыз» деген ұлтжанды зиялыларды райларынан қайтаруға үгіт жасаған екен. Сізге сондай сес көрсету болған жоқ па?

– «Аштық жариялаймыз» деген кезде, Мәулен Әшімбаев пен Дархан Мыңбаевтың, Қазақстан Халқы ассамблеясы» төрағасының орынбасары Ерәлі Тоғжановтың Алматыға келгені рас. Бірақ олар маған үгіт жасап, сес көрсетті дей алмаймын.

Мәулен Әшімбаев келген кезде, келелі кеңес болды. Қанша айтқанмен, Сағат Әшімбаевтай тектінің ұлы емес пе. Әкесі Сағат көзі тірісінде Қазақ

теледидарынан «Қарыз бен парыз» бағдарламасын жүргізіп, «ұлттық дәстүр, ұлттық сана, ұлттық тіл» деп, ұлт үшін ұран салған азамат қой. Соны көріп, естіп өскен бала ғой... Әкеге жете туғаны сөзінен байқалады. Бірақ атқарып отырған қызметіне байланысты арқандаулы аттай, қазық айналып, дөңгелене береді екен. Дегенмен басқаларға қарағанда, Мәуленнің бұл мәселеде беті ашық. Біздің сөзімізді жоғарыға жеткізіп, келісімге келуге көмегін жасады. Өзім солай ойлаймын.

– Дулат аға, сіз Нұрсұлтан Назарбаевтың халыққа арнаған соңғы Жолдауын тыңдай алдыңыз ба? Көңіліңізде қалған ойлармен бөлісіңізші: не өзгеріс байқадыңыз, халыққа беті қараған биліктің сөзі естілді ме?

– Иә, тыңдадым... Мен неге екенін білмеймін, президенттің сөзіне риза боламын. Риза болатын себебім – Жолдауда қатты сөйледі. Сол сөзі үшін болса да, билікте президенттік таққа Назарбаевтан артық оппозиционер жоқ па деп ойладым. Бірақ, өкініштісі, айтқаны орындалмайды. Оның неге орындалмайтынын түсінбедім. Мүмкін, командасының түрі мен қарымы солай шығар. Бір сөзінде ашуланғаны сондай: «На хрена вы здесь сидите!» – деді. Бұдан артық қалай сөйлеу керек? Өткенде бір жолы Кәрім Мәсімовке: «Сен үстелді тоқпақтап сөйлей алмайсың!» – деп ұрысты. Кейде өзінің санасымен жұмыс істемеген адамдарды қорқытып, айқайлап істетуге керек. Мәселен, құрылысшыларға бастықтары неге ұрса береді десем, олар қожайындарының боқтығын естімесе, тілін алмайды екен ғой. Мұндайда қазақ: «Албасты қабаққа қарай басады» демей ме.

Ал Жолдауға келсек, бұл жылғысының былтырғыдан айырмашылығы жоқ. Дегенмен «1 сәуірден бастап, барлық салада жалақы мөлшерін көбейтеміз» деген уәде беріп отыр. Бірақ сол «1 сәуірінен» іш тартып отырмын. Ол күлкі күні емес пе еді? Уәде – күлкіге айналып, алданып қалмайық деп тілейік! Президент тағы бір сөзінде: «Министрліктің кеңселерінде бала-шаға қаптап кетті», – деді. Бұл да – жөн сөз. Егер осыны Назарбаевтан бұрын мен айтсам, онда оппозиционер атанар едім...

– Сол Жолдауда ел президенті өз сөзінде 2020 жылдарға дейінгі стратегиялық бағдарламаның жобасын сөз қылды ғой. Бір қызығы, сол бағдарламада көрсетілген жайттарды айта келіп: «Менің міндетім – осы бағдарламаны жүзеге асыру», – деген сөз айтты. Назарбаев оны қалай жүзеге асырмақ, егер 2012 жылы оның президенттік мерзімі бітер болса? Ол отырған президенттік мерзімнің барлық заңды-заңсыз мүмкіндіктері бітпей ме? Әлде ол тағы да бір амалын тауып, президенттік таққа жабысып қалмақ па екен? Осының жөнін айта аласыз ба?

– Мұның жөні – басы ашық тұрған әңгіме ғой. Президент өткен жылдары «бірінші президент болған адам тақта қалағанынша отырады» деген конституциялық өзгертулер енгізіп алды емес пе. Ата Заңға енген дүниеге ешкімнің тісі батпайтыны анық. Оның үстіне, ол кісіні мәңгілік

президенттікке ұсынып жүрген жігіттер және бар. Мүмкін, бұл сөзін соған сүйеніп айтып отырған шығар. Дегенмен мәңгілік еш нәрсе болмайтынын хан да, қара да түсінуі керек.

– Сыңаржақ саясаттың салқыны өнер мен әдебиеттегі кенделікке де келіп тірелетін сияқты. Қоғамда еркіндік пен азат ойдың ордасы болмаған соң, шығармашылық та ақсап жүрген жоқ па, аға?

– Жоқ. Шығармашылық ақсады деген бұл пікірмен келісе алмаймын. Қазір не жазамын десең де, еркіндік бар. Тек кінә – өзіміздің іздену аямыздың тарлығында ғана.

Дегенмен кейде менің жанымды бір сұрақ мазалайды: әдебиеттегі жанкешті буын – менің замандастарым кеткеннен кейін, қазақ әдебиеті мүлде жетім қалатын шығар. Драматургияның тағдыры да – осы. Қазақстанда бір қолдың саусағына жетерлік қана драматургтер бар. Бәрі – үлкен буын. Жастар – жоқтың қасы.

– Дулат мырза, сол кенделіктің бір мысалын айтайыншы: өткен жылы біздің елде «Келін» деген өзгеше бір кино түсірілген екен, бүткіл әкім-қараның төңірегінде жүргендер патриот бола қалып, Қазақстанның әлемдік имиджіне нұқсан келеді деп, шыр-пыр болысты. Сол «Келін» американдық киноакадемияның шетелдік фильмдер сайысында алғашқы ондыққа кіріпті... Бұны қалай түсіндіресіз?

– Мейлі, ол қандай сыйлық алса да, мен оны қазақтың киносы деп қабылдай алмаймын. Біздің режиссурада жүрген азаматтар шетелден сыйлық алу үшін картина жасамауы керек. Қазақ көретін дүние түсірсе, онда құба-құп!

– Ал театр өнеріне көңіліңіз толып жүр ме?

– Құдайға шүкір! Былтырғы жылы өткен театр фестивалінде көңіл толатын көп дүние көрдік. Драматургияны жоқ деп жүретін режиссерлер драматургияның тамаша тынысын мойындады. Бірақ біздің театрда көңілге толмайтын да кейбір мәселелер бар. Қазақ режиссерлері сырттан драма әкеліп қояды. Мәселен, қырғыздардан. Олардағы – біздің сахнада айтылған, жазылып жауыр болған тақырып, өзімізде бар дүниелер. Режиссерлерімізге оның өңін теріс айналдырып берсе, жаңа дүние сияқты қабылдайды. Мүмкін, бұл сөзіме режиссер азаматтар: «Дулат қызғанып отыр», – дейтін шығар. Мейлі, айтса, айта берсін. Менікі – көз көрген шындық, көкейге сыймаған әңгіме. Шетелден қандай жағдайда драма әкелу керек? Егер ол тақырып біздің драматургияда жазылмаған, көрермен көрмеген тақырып болса немесе бізде бар болғанымен, көркемдігі төмен болса – әңгіме басқа. Ал біздің режиссерлер басы-көзсіз шеттің дүниесіне жүгіре береді. Өзінде бардың қадіріне жетпейді. Әйтпесе Оралхан Бөкейдің барлық шығармалары театрға өздігінен-ақ сұранып тұрған жоқ па?

– Бір зерттеуші-сыншылардың айтуынша, кеңестік үлгідегі Станиславскийдің драмалық дәстүрінен сытылып шықпайынша, біздің театр өнері ұлттық бейнесін таппайды екен. Осы

қаншалықты орынды сөз?

– Келісемін! Орынды сөз. Станиславскийдің драмалық дәстүрінен сытылып шығу үшін, өзіміздің ұлттық стильдегі театрлық, драмалық дәстүріміз болуы керек. Дәл қазіргі жағдайда бұл жүйеден біз шыға алмаймыз. Біз емес, Ресейдің өзі содан арыла алмай отырған жоқ па. Өйткені көрермендер менталитеті басқа. Біздің көрермен оқиғаның басы, ортасы, соңы бар қойылым көргісі келеді. Әуелден солай қалыптасқанбыз...

«КЕҢЕСТІК КЕЗДІ САҒЫНЫП ЖҮРМІН»

Сіз ормандай орыс билеген кеңестік кезеңді де көрдіңіз, енді Назарбаев билеген Қазақстанның жиырма жылдық тәуелсіздігінде күн кешіп жатырсыз. Осы екі кезеңді салыстырған үлкен ұрпақ өткен заманды неге сағынады деп ойлайсыз? Бұған бүгінгі заманның қатқылдығы себепкер ме, жоқ әлде «қой үстіне бозторғай жұмыртқалаған» өмірден өтіп кеттік пе?

– Кеңестік кезді сағынатыным рас. Әсіресе соңғы кездері жиі сағынып жүрмін. Өйткені онда тәртіп, әділдік бар болатын. Қоғам болған соң, қиянат та өмір сүреді. Бірақ ол заманда дәл бүгінгідей бассыз әділетсіздік жоқ-тұғын. Қазір ұрыны ұстап берген адамның өзі ұсталады. Себебі, заманымыз, заңымыз солай. Яғни қазақта айтатын: «Күштінің арты диірмен тартатын» заман. Қазір біздің шенеуніктердің көбінде «қос азаматтық» төлқұжаттары бар. Бұл – олардың шетелге оп-оңай кетіп қалуына өзіміз ашып берген жол. Олай болатыны: кеңестік кездегідей қатал заң болмаған соң, мемлекет байлығын билікке қолы жеткен ит пен итақай жеп жатыр. Егер соларға бір күні тықыр таянса, екінші «отанына» кете салады. Оған өзіміз мүмкіндік жасап бердік.

Өнер адамдарын айтсақ, Совет үкіметінде жазушыларға берілетін қаламақы саясаты болды. Мәселен, сонау Маңғыстаудың бір аудандық газеті менің әңгімемді басса, міндетті түрде азды-көпті қаламақы беретін. Онымен жазушы байымайды. Бірақ ол – адал еңбегіңнің ақысы, бағасы. Ал қазір ең сұрауы жоқ нәрсе – жазушының еңбегі болды. Бұрын қаламгерге арналған семинарлар, іссапарлар жиі болатын. Ялта, Пицунда, Переделкино – бәрі біздің үйіміз еді ғой. Айлап жатып, шығармашылықпен айналысатын едік. Сол Ялтада жатып «Қарғынды» жаздым. Басқа да шығармаларым сол жерлерде басталды және аяқталды.

Жалпы, Одақтың кезінде адамның әлеуметтік жағдайы қорғалған, жүйелі, сапалы болатын. Кейбіреулер: «Тәуелсіздік алып, бәрін қайта құрдық, жасадық!» – деп жүр ғой. Жоқ, біз құрмадық, құрттық. Бұрынғы бар дүниелерден айырылды. Бүкіл Совет Одағының үлкен аймағы – Қазақстан еді ғой. Бізде бәрі болған. Қазір бәрінен айырылды. Қазақ демографиясының күре тамыры ауыл десек, ол кезде ауылдардың жағдайлары тамаша болатын. Тәуелсіздіктен соң оның да шаңырағын шайқалттық. Қысқасы, бәрін өз қолымызбен бүлдірдік. Міне, осындай жағдайларды көріп отырған соң, Кеңестік заманды қалай сағынбайсың?!

– Президентпен көп кездесіп жүрген қаламгердің бірісіз. Егер тағы бір кездесудің сәті түсіп жатса, ең алдымен «Дат, тақсыр!» – деп, не айтар едіңіз?

– (Ойланып алып). Онда ең алдымен: «Президент мырза, тәуелсіз болып, ертоқымымызды түзегелі мүшел жастан астық. Сіз тәуелсіз қазақ елінің бірінші басшысысыз. Сондықтан қазаққа керексіз. Сол үшін қазақтың жайын көбірек ойланғаныңыз жөн. Мына жалған дүниеде мен де, сіз де мәңгілік қалмаймыз. Бірақ қазақ деген ұлт қалуы керек, сіз соған күш салыңыз! Айналамызда анталаған алпауыттар отыр, жеріміз кең. Санымыз аз. Шекарамыздың ұзындығы 12 мың шақырым, 10 миллион қазақты шекараға қойып қоримыз ба, жоқ жұмыс істейміз бе? Қазақ ұлтының саны артуы керек. Келімсектерден сақ болып, халық қазынасынан ішіп-жеп, сұраусыз шетел асып жатқан ішкі жауларыңыздан абай болыңыз!» – дер едім.

Жұқамыр ШӨКЕ,

«D»